

HƏNDƏSİ MƏZMUNLU PRAKTİK MƏSƏLƏLƏRİN HƏLLİ TEXNOLOGİYASI

HƏMİDƏ ELÇİN QIZI ŞIXIYEVA

Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti
hamide.shixiyeva@adpu.edu.az

Riyaziyyat fənn kurikulumunun (tədris proqramının) əsas xüsusiyyətlərindən birində qeyd olunur ki, “riyazi məsələlərin həlli prosesində əldə olunan təcrübə həm səmərəli düşünmə vərişlərinin və fikrini ifadə üsullarından istifadə bacarıqlarının (yığcamlıq, dəqiqlik, tamlıq, aydınlıq), həm də intuisiyanın (nəticəni öncədən görə bilmək və həll yolunu tapmaq) inkişafına şərait yaradır”. [1.səh.3]

Bu şəraitin yaradılması həndəsi məzmunlu praktik məsələlərin həllində daha qabarıq görünür. Müəllim, işində “riyaziyyat zehni inkişafın əvəzedilməz vasitəsidir” olduğunun əsas tutaraq, dərslərində şagirdlərin məntiqi təfəkkürün formalaşdırılmasında, mühakimə və dərk etmə qabiliyyətlərinin yüksədilməsində riyaziyyatın müstəsna rol oynadığını daimi nəzərdə tutur. Çünki riyaziyyat dərslərində şagirdlərin məntiqi mühakimə yürüdə bilmək bacarığı, fəza təsəvvürləri də inkişaf edir.

Riyaziyyatın təlimində induksiya və deduksiya, ümumiləşdirmə və konkretləşdirmə, analiz və sintez, təsnifatmə və sistemləşdirmə, mücərrədləşdirmə, analogiya kimi əqli mühakimə üsullarından istifadə olunur. bunlar da öz növbəsində şagirdlərin məntiqi təfəkkürünün inkişafını sürətləndirməklə yanaşı, diqqətin, hafizənin və nitqin inkişafına kömək edir.

Riyazi məsələlərin həlli prosesində əldə olunan həm səmərəli düşünmə vərişlərinin və fikri ifadə üsullarından istifadə bacarıqlarının inkişafına şərait yaratmaqla, kömək də edir.

Riyaziyyatın orta məktəbdə təliminin əsas məqsədlərindən biridə-praktik bacarıqların verilməsidir. Şagirdlərin şəxsi keyfiyyətlərinin formalaşmasında riyaziyyatın müsbət təsir göstərmişdir. Şagirdlər, riyaziyyatı öyrənməklə intellektual dürüstlüyün, obyektivliyin, inadkarlığın və əməksevərliyin inkişafına da nail olurlar. Şagirdlər, məsələnin həllini sona çatdırmağa can atır, inadkarlıq göstərir, həlli yarımçıq saxlamır, iradəli olmaqla, bir neçə dəfə həllin doğruluğunu yoxlamaqla, fikrini (nəticəni) əsaslandırır bilir.

Mövzu ilə bağlı VI sinfin dərslərini araşdırmışıq. Hənsəi məzmunlu praktik məsələləri müəyyən etmişik. Bu məsələlərdən eləsi var ki, onu “praktik iş” tapşırmaqla, şagirdlərə həll etdirməklə olur. Təcrübədə göstərir ki, VI sinifdə bu işi, dərsin vaxtına qənaət etməklə, şagirdlərə öyrədə bilirik. İndi onu qısa şərh edək.

Dərslərdə [2.səh.147] “Praktik iş: a) sinif otağının; b) evdəki otağınızın döşəməsinin enini və uzunluğunu ölçün. Döşəmənin perimetrini hesablayın” verilmişdir. İşin icrası üçün şagirdlərin “Ölçmələr, sahə” mövzusuna aid biliklərini yada salıram, sistemləşdirirəm. Şagirdlər evdə ölçmə işini aparır və növbəti dərslə yoxlayıram.

Nəticədə məlum olar ki, şagirdlər ölçmələri düzgün aparıb, hesablamalar da yerindədir. Onlar həm də fiqurun (müstəvi) perimetrini, sahəsini hesablaya bilirlər.

Bu tapşırığın icrasından əvvəl, şagirdlərlə kifayət qədər praktik məzmunlu məsələlərin həll olunması, tapşırığın yerinə yetirilməsinə stimül yaratmışdır.

Həndəsə məzmunlu praktik məsələlərin öyrədilməsi aşağıdakı nəticələrin alınmasını labud edir:

1. Dərslərdə verilən məsələlərin ardıcılığı gözlənilir, nəzəri materialın möhkəmləndirilməsinə xidmət edir.
2. Həndəsə məzmunlu praktik məsələlərin həlli nümunələri metodik vəsaitdə qısa şərh olunur.
3. Bu növ məsələlərin həlli şagirdlərin həndəsə materiallarının öyrənilməsinə meyl və maraqlarını artırır.
4. Həndəsə materialın öyrənilməsi hesaba, cəbrə aid biliklərin tətbiqinə şərait yaradır və inteqrasiya öz tətbiqini tapır.

Ədəbiyyat

1. Riyaziyyat fənn kurikulumu. Bakı, 2008.
2. "Riyaziyyat 6" dərslik, Bakı, 2020
3. "Riyaziyyat 6" müəllimlər üçün vəsait,
4. Bakı, 2013
5. Г.И.Саранцев.Методика обучения математике в средней школе.М.2002